

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากกล่าวถึงโลกยุคสมัยนี้เรียกได้ว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนผันผู้คนจึงย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกหรือไม่ก็ปรับตัวเองให้อยู่รอดตามสังคมของโลก แต่เดิมที่นั้นสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆวิถีชีวิตผู้คนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสหลัก เมื่อสังคมเกษตรกรรมกลายมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงตามกลไกการพัฒนาของรัฐ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศของรัฐเอง ทั้งนี้ในสังคมต่างๆก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกลไกของรัฐหรือนโยบายของรัฐ แม้แต่สังคมกะเหรี่ยงก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน เมื่อชาวกะเหรี่ยงจำนวนมากเริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษาและเรียนต่อในระดับสูงมากขึ้น และหางานอื่นทำนอกจากด้านเกษตรกรรมในหมู่บ้านแล้วทั้งนี้โดยการเข้าสู่เมืองเพื่อศึกษาต่อและการออกไปหางานทำนอกภาคเกษตรกรรมจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง แม้จะเป็นการทำงานให้กับคนอื่นแต่ก็ได้มาซึ่งค่าตอบแทนที่ดีกว่า จึงเห็นได้ถึงเปลี่ยนแปลงในสังคมกะเหรี่ยง ซึ่งในเมืองเองเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ การเลือกทำงานในเมืองจึงเป็นทางเลือกด้านอาชีพที่ดีกว่าเดิมและนำรายได้มาเสริมฐานะของตนเองและครอบครัว^๑ สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของคนกะเหรี่ยงเหล่านี้จึงทำให้เป็นเรื่องน่าศึกษาในส่วนของวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรมต่างๆ ที่เคยดำรงอยู่ในสังคมกะเหรี่ยงนั้นว่าจะดำรงอยู่ในสังคมกะเหรี่ยงได้อย่างไร ควรอยู่ในบริบทใดภายใต้ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้

กะเหรี่ยงสะกอมีการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตอยู่หลายพิธีกรรม พิธีกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตหลักๆนั้น ประกอบด้วย พิธีกรรมการเกิด พิธีกรรมการตาย พิธีกรรมเกี่ยวกับการเจ็บป่วย พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตรกรรม ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าวนี้ล้วนแล้วเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยงสะกอในสมัยใหม่ ที่มีการประกอบพิธีกรรมขึ้นบ้างหรือไม่ประกอบพิธีกรรมขึ้นอีกเลย แต่มีพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่ยังคงสืบทอด ปฏิบัติและประกอบพิธีกรรมขึ้นอยู่ตั้งแต่สมัยอดีตจวบจนในปัจจุบันนี้ และประกอบพิธีกรรมขึ้นทุกๆปีโดยประกอบพิธีกรรมดังกล่าวนี้ปีละ๒ ครั้ง โดยจะ

^๑ ขวัญชีวัน บัวแดง,กะเหรี่ยง หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง, พิมพ์ครั้งที่๒,(เชียงใหม่: มิ่งเมือง, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๒.

ประกอบขึ้นครั้งแรกในในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกๆปี และในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปีนั่นก็คือ พิธีกรรมการผูกข้อมือ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงสะกอเรียกว่า “กีจื้อ”^๒ โดยพิธีกรรมการผูกข้อมือดังกล่าวนี้ กะเหรี่ยงสะกอที่นับถือพุทธศาสนายังประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือทุกหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนแต่สำหรับกะเหรี่ยงสะกอที่นับถือคริสต์ศาสนานั้นจะไม่มีประกอบพิธีกรรมนี้ โดยการประกอบพิธีกรรมครั้งแรกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่ชาวกะเหรี่ยงสะกอจะทำการเกษตร ก่อนจะหาพื้นที่ในการทำไร่หมุนเวียน ในครั้งสองนั้นจะประกอบพิธีกรรมในช่วงเดือนสิงหาคม โดยเป็นช่วงเวลาที่ยาวในไร่ของกะเหรี่ยงสะกอกำลังจะตั้งท้อง การประกอบพิธีกรรมดังกล่าวเป็นการบอกให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เจ้าที่-เจ้าทาง เจ้าป่า-เจ้าเขา เพื่อให้รับรู้ว่าได้เวลาที่ชาวกะเหรี่ยงสะกอจะเริ่มทำการเกษตรในฤดูใหม่ที่จะมาถึงนี้การประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือเป็นการเรียกขวัญ ขวัญที่อยู่ในตัวเราให้กลับมา ซึ่งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้สุขภาพแข็งแรง ก่อนที่จะลงมือทำการเกษตรในฤดูกาลใหม่ในการประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือนั้นเพื่อให้บรรลุปเป้าหมายแลประสบความสำเร็จในการทำเกษตร พิธีกรรมดังกล่าวนี้ทำให้เกิดความสงบสุขทั้งทางกายและใจต่อปัจเจกบุคคลและสังคม ในทางกายนั้นพิธีกรรมการผูกข้อมือเป็นช่วงเวลาของพักผ่อน ผ่อนคลายการได้อยู่พร้อมหน้ากันกับบุตรหลานตัวเองหลังจากกลับมาจากต่างถิ่น ในทางใจนี้พิธีกรรมการผูกข้อมือเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ก่อนที่จะลงมือทำการเกษตร ส่วนของสังคมนั้น จะมีข้อยึดถือข้อปฏิบัติร่วมกันเช่น ห้ามประกอบกิจกรรมใดๆห้ามไปพักค้างคืนที่อื่น ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ให้พูดดีคิดดีโดยเคร่งครัดหลังจากยังไม่ผ่านพ้นการผูกข้อมือ ๓ วัน เป็นต้น ด้วยข้อปฏิบัติดังกล่าวนี้ทำให้คนในสังคมมีเวลา มีโอกาสที่จะได้พบเจอ พูดคุยกัน ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข สันติสุขเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความเห็นอกเห็นใจกันการประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือนี้นสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงสะกอในการทำไร่หมุนเวียนซึ่งการทำไร่หมุนเวียนนี้ถือว่าเป็นวิถีของชาวกะเหรี่ยงสะกอโดยแท้ โดยมีคำกล่าวว่า หากไม่มีไร่หมุนเวียน ก็ไม่มีปากเกะญอ ด้วยข้อยึดถือข้อปฏิบัติร่วมกันหลังจากการประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือไปนั้นมีความสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธจริยศาสตร์ เช่น ศีล ทุจจริต ๓ สุจจริต ๓ ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวนี้ปรากฏให้เห็นในส่วนข้อยึดถือข้อปฏิบัติร่วมกันในสังคมทั้งก่อนและหลังจากประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือ

พุทธจริยศาสตร์เป็นปรัชญาที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยซึ่งสังคมไทยเป็นสังคมที่นับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ในหลักของจริยศาสตร์ที่เกี่ยวกับความประพฤติถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เรา โดยพุทธปรัชญาถือว่าการศึกษที่ดีต้องนำไปประพฤติปฏิบัติตามให้เกิดผล จะเป็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์ที่ไม่สูญเปล่าซึ่งในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทเองถือว่าเป็นระบบจริยศาสตร์หนึ่งที่มีหลักการและแนวคิดเป็นเชิงจริยธรรมที่

^๒ กีจื้อ คือ การผูกด้วยข้อมือเพื่อเรียกขวัญของชาวกะเหรี่ยงสะกอ

เป็นระบบ พระพุทธองค์เน้นเรื่องคุณค่าของชีวิตตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้มีคุณค่าเพื่อสร้างความสงบสุขในสังคม ด้วยการลงมือประพฤติปฏิบัติโดยยึดหลักที่ว่า“เอาใจเขา มาใส่ใจเรา”พุทธจริยศาสตร์ได้วางหลักการปฏิบัติของบุคคลในสังคมที่พึงมีต่อกัน โดยเน้นหลักการอยู่ร่วมกันภายใต้หลักการที่ว่า เอาใจเขามาใส่ใจเราและเอาใจเราไปใส่ใจเขา ซึ่งเป็นหลักการสอนให้คนในสังคมยอมรับกันในความหลากหลายของวิถีชีวิตมนุษย์ในแต่ละพื้นที่นั้นๆ ทั้งนี้หลักพุทธจริยศาสตร์ถือว่ามนุษย์นั้นไม่ใช่สารล้วนๆทั้งยังไม่ใช่ผลผลิตของสิ่งใดๆทั้งสิ้น ฉะนั้นแล้วคุณค่าของความเป็นมนุษย์จึงต้องยึดโยงอยู่กับสรรพสิ่งต่างๆแม้กระทั่งสิ่งเหนือธรรมชาติ พิธีกรรมการผูกข้อมือก็เช่นเดียวกันก็มีแนวคิดที่เชื่อมโยงกับสรรพสิ่งต่างๆรวมถึงสิ่งเหนือธรรมชาติเพื่อนำไปสู่ความสมบูรณ์ของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมใดๆก็ตามหรือพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งต่างก็ล้วนมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับสรรพสิ่งแม้กระทั่งความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความสัมพันธ์มนุษย์กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์มนุษย์กับมนุษย์เองก็ตาม ในพุทธจริยศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน ที่เชื่อว่าสรรพสิ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มีเหตุ มีปัจจัยซึ่งกันและกัน โดยพิธีกรรมนั้นก็ล้วนตอบสนองความต้องการของมนุษย์เฉพาะหน้าในเบื้องต้น นั่นคือ การมีชีวิตอยู่

พุทธจริยศาสตร์เป็นหลักปรัชญาที่สำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากทั้งนี้และทั้งนี้ก็ยังมีการปรากฏให้เห็นในพิธีกรรมต่างๆในสังคมไทย แม้จะไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดหรือเป็นรูปธรรมก็ตามแต่ๆก็มีแนวคิดพุทธจริยศาสตร์ปรากฏให้อยู่ซึ่งจะพบได้ในพิธีกรรมต่างๆเช่นเดียวกับพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอที่มีแนวคิดพุทธจริยศาสตร์ปรากฏอยู่ในข้อยึดถือ ข้อปฏิบัติร่วมกันก่อนและหลังการประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือพิธีกรรมดังกล่าวนี้มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์ กับสิ่งต่างๆ เช่น ครอบครัว สังคม สรรพสัตว์ หรือแม้กระทั่งสิ่งเหนือธรรมชาติ พุทธจริยศาสตร์นั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสรรพสิ่งในด้านต่างๆมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มีเหตุ มีผล สอดรับสัมพันธ์กันเช่นเดียวกับปฏิจจสมุปบาท

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์ในเชิงวิชาการ จะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อสังคม โดยเฉพาะคนรุ่นหลังที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จะได้ศึกษา ได้รู้คุณค่า และเข้าใจพิธีกรรมการผูกข้อมือนี้อย่างเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาความเป็นชาติพันธุ์ ในแง่มุมต่างๆต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์ในพระไตรปิฎก

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๔.๑ พุทธจริยศาสตร์ในพระไตรปิฎกมีลักษณะอย่างไร ?
- ๑.๔.๒ พิธีกรรมการผูกข้อมือมีลักษณะและกระบวนการอย่างไร ?
- ๑.๔.๓ พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์เป็นอย่างไร ?

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเล่มนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quality Research) ซึ่งขอบเขตในการวิจัยจะเน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยภาคสนาม (Field Research) ควบคู่กันไป โดยมีขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีเขตเนื้อหาครอบคลุมเรื่องพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอและพุทธจริยศาสตร์ในพระไตรปิฎก และมีข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลที่เก็บใหม่ (Primary Data) คือเป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรง ซึ่งไม่มีการเก็บข้อมูลนี้รวบรวมมาก่อน

๑.๑.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Source) ได้แก่

๑. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Source) ได้แก่

๑. งานเขียนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาและนักวิชาการสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอและพุทธจริยศาสตร์
๒. ข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงสะกอในเขตพื้นที่ อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านแม่แพม ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเวียงเหนือ จังหวัด เชียงใหม่ บ้านแม่หาด ตำบล เมืองเหนือ อำเภอเวียงเหนือ จังหวัด เชียงใหม่ และบ้านนามน ตำบล เมืองเหนือ อำเภอเวียงเหนือ จังหวัด เชียงใหม่

๑.๒ ขอบเขตด้านประชากรในการให้ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้กรณีศึกษาชาวกะเหรี่ยงสะกอในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ๓ หมู่บ้าน คือ บ้านแม่แพม บ้านแม่หาด และบ้านนายน ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดประชากรผู้ให้ข้อมูล ๑๔ คน มีเกณฑ์กำหนดในการเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

๑. ผู้นำศาสนา จำนวน ๒ คน ประกอบด้วย พระทินกร ถิรวิริโย (จะแคะโพ), พระพุทธมัน วิตมโล (กะพอ)

๒. ผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๒ คน ประกอบด้วย นายพาเค จะแคะโพ, นายจะเข้ ปู่ปืด

๓. ผู้ประกอบพิธีกรรม จำนวน ๒ คน ประกอบด้วย นายกิลิ กะพอ, นายกุญ กอทุ

๔. ผู้รับการผูกข้อมือ จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย นางธิดาการจน์ กะพอ, นายพิทักษ์ กะพอ, นางหน่อคือ กอทุ, นายเจษฎา จิตตวรวานิช

๕. ผู้ร่วมพิธีกรรม จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย นายศรีไล กะพอ, นางสาว พรธิกา เจโพ, นาย สม พะเก, นาย เสาร์คำ โตริ

ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ๒๐ วัน คือ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ – ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ โดยเลือกเก็บข้อมูลจากบ้านแม่แพม ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ก่อนเป็นลำดับแรก เนื่องจากว่าหมู่บ้านดังกล่าวจะประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือเป็นหมู่บ้านแรก ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มเลือกเก็บข้อมูลจากครอบครัวที่ผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์บุคคลในหมู่บ้านที่ได้แนะนำให้ว่าครอบครัวไหนที่สามารถให้ข้อมูลได้ คือ ครอบครัวของนายกิลิ กะพอ และบ้านนายน ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ลำดับที่สองในการเก็บข้อมูล ซึ่งจะประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือถัดมาจากบ้านแม่แพม ในการเลือกเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเดียวกันกับบ้านแม่แพมข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยที่ผู้วิจัยจะเข้าไปในพื้นที่เก็บข้อมูลก่อนเพื่อไปศึกษาดูบริบทในหมู่บ้าน ดูวิถีชีวิตในหมู่บ้านและร่วมพิธีกรรมการผูกข้อมือในวันและเวลาผูกข้อมือ

๑.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์หมู่บ้านกะเหรี่ยงสะกอ ในเขตอำเภอเวียงแหง จำนวน ๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านแม่แพม ตำบล เมืองแหง อำเภอ เวียงแหง จังหวัด เชียงใหม่ บ้านแม่หาด ตำบล เมืองแหง อำเภอ เวียงแหง จังหวัด เชียงใหม่ และบ้านนายน ตำบล เมืองแหง อำเภอ เวียงแหง จังหวัด เชียงใหม่

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

๑.๕.๑ **พุทธจริยศาสตร์** หมายถึง หลักประพฤติปฏิบัติที่พยายามตอบปัญหาว่า ควรทำอะไร เป้าหมายชีวิตควรเป็นอย่างไร จะต้องประพฤติปฏิบัติหรือแก้ไขตนเองอย่างไรเพื่อจะเข้าถึงความดีสูงสุด หรือควรทำอะไรเพื่อความดีของสังคมหรือประโยชน์มนุษยชาติ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่กล่าวถึงคุณค่าทางศีลธรรมในการกระทำหรือพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๕.๒ **กะเหรี่ยงสะกอ** หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “ปากาเกอะญอ” อาศัยอยู่กระจัดกระจายทางภาคเหนือของประเทศไทย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งอาศัยอยู่มากในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปางและแม่ฮ่องสอน

๑.๕.๓ **พิธีกรรมการผูกข้อมือ** หมายถึง พิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยงสะกอที่ใช้ดำเนินการผูกข้อมือเพื่อทำการเรียกขวัญซึ่งถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลาช้านาน โดยจะประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือทุกๆปี ปีละ ๒ ครั้ง กะเหรี่ยงสะกอที่นับถือพระพุทธศาสนายังคงประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือจวบจนทุกวันนี้ ซึ่งกะเหรี่ยงสะกอจะเรียกพิธีกรรมผูกข้อมือนี้ว่า “กีจื้อ”

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของคนกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน โดยมีรายละเอียดกล่าวไว้ดังนี้

๑.๖.๑ เอกสาร

๑) **ขจิตภัย บุรุษพัฒน์^๓** กล่าวถึง ลักษณะว่า ในบรรดาชาวเขาที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายทางภาคเหนือของประเทศไทยนั้น กะเหรี่ยงนับได้ว่าเป็นชาวเขาที่มีจำนวนมากที่สุด นักประวัติศาสตร์บางท่านสันนิษฐานว่า เดิมทีกะเหรี่ยงสะกออาศัยอยู่ในดินแดนด้านตะวันออกของทิเบตและเข้ามาในอาณาจักรจีน โดยกะเหรี่ยงสะกอ ผู้ชายนิยมใส่เสื้อแขนสั้นสีแดงรัดเอวด้วยเชือก มีพู่ ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานจะนุ่งกระโปรงขาวยาว ส่วนที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วนิยมใส่เสื้อแขนสั้นสีน้ำเงิน แล้วส่วนล่างประดับด้วยลูกปัด ส่วนกระโปรงเป็นสีแดงเป็นลายตัดพร้อมกับโพกผ้าสีแดง

๒) **ประเสริฐ ชัยพิกุลิต^๔** กล่าวไว้ว่า เดิมกะเหรี่ยงอาศัยอยู่แถบบริเวณต้นน้ำสาละวิน ต่อมาได้อพยพเข้ามาสู่เมียนมาร์และไทย แต่คำกล่าวนี้ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด ต่อมาเกิดความขัดแย้ง

^๓ ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, **ชาวเขา**, (กรุงเทพมหานคร: แพร่วิทยา, ๒๕๓๘).

^๔ ประเสริฐ ชัยพิกุลิต, **สิบสองชนเผ่าในประเทศไทย**, (เชียงใหม่: พี.ดี.เพรส, ๒๕๔๗).

ระหว่างฝ่ายปกครองของเมียนมาร์กับชาวกะเหรี่ยง รวมทั้งชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ กระทั่งเกิดสงครามขึ้น ซึ่งเป็นแรงกดดันอันสำคัญให้ชาวกะเหรี่ยงจำนวนมากอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย ตามเขตชายแดน คนทั่วไปโดยเฉพาะทางภาคเหนือรู้จักคนกะเหรี่ยงในนามว่าคน ยาง ส่วนคนไทยภาคกลางนั้นรู้จักกะเหรี่ยงในชื่อว่า กะเหรี่ยง นอกจากนั้นในท้องที่หนึ่งๆ อาจจะเรียกว่า ยางแดง ยางขาว ยางเปียง ยางกะเลหรือยางน้ำ

๓) **ป๊อพอ**^๕ กล่าวไว้ว่า แม้ชาวกะเหรี่ยงจะมีอยู่มากมายหลายกลุ่มและแต่ละกลุ่มต่างมีวัฒนธรรมแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย เช่น การแต่งกาย สำเนียง และภาษาพูดบางคำ แต่สำหรับชาวกะเหรี่ยงในเขตประเทศไทยนี้มีอยู่สองกลุ่มใหญ่ๆ คือ กะเหรี่ยงสะกอ ซึ่งเรียกตัวเองว่า “ปกาเกอญอ” และกะเหรี่ยงโปว์หรือ “โพล่ง” ตามคำเรียกของชาวนตนเองของพวกเขา ซึ่งบางครั้งใช้คำว่า “เยอโพล่ง” ทั้งปกาเกอญอและเยอโพล่ง ล้วนมีความหมายว่า “คน” หรือ “ฉันคือคน” ส่วนใหญ่ชนชาตินี้เป็นคนซึ่งรักความสงบและใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายท่ามกลางธรรมชาติอันบริสุทธิ์

๔) **ขวัญชีวัน บัวแดง**^๖ กล่าวว่า ความหมายของคำว่า “กะเหรี่ยง” ที่เป็นทางการ ตามที่ปรากฏในหนังสือ “ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง ๒๐ จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๓๕” กล่าวไว้ว่า กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยรวมตัวอยู่กันอย่างหนาแน่น ในที่พื้นที่ป่าเขาทางทิศตะวันตกของประเทศไทยตามบริเวณชาวแดนไทย-พม่า ชาวกะเหรี่ยงได้เคลื่อนย้ายเลื่อนมาทางทิศตะวันออกอย่างช้าๆ ในระยะแรกแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือ สะกอ และโปว์ นักมานุษยวิทยาได้จัดชาวกะเหรี่ยงอยู่ในกลุ่มภาษาพม่า-ธิเบต ส่วนคำว่ากะเหรี่ยงเป็นคำรวมที่คนมอญใช้เรียกคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ป่าเขาที่อยู่โดยรอบบริเวณเมืองของคนมอญ ปัจจุบันอยู่ในพื้นที่บริเวณพรมแดนไทยและพม่า อาจจะมีการใช้คำว่า “กะหรง” ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนเดียวกันแต่มีลักษณะบางอย่างออกไป คนไทยใช้คำว่ากะเหรี่ยงตามคนมอญ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Keren ในขณะเดียวกันนั้นคนพูดภาษาไตทางเหนือเรียกว่า “ยาง” แม้กระนั้นก็ตาม คำที่คนกลุ่มอื่นใช้เรียกมักจะต่างคำที่คนในกลุ่มเรียกตัวเองและอาจจะมียุทธของการดูถูก เช่นคำว่า “กะเหรี่ยง” หรือ “ยาง” มียุทธของความลำหล่ง ในขณะเดียวกันนี้เองกะเหรี่ยงกลุ่มสะกอเรียกตัวเองว่า “ปกาเกอญอ” ซึ่งมีความหมายว่า เป็นคน

๕) **สน, ภูเข, ชี สุวิธาน, เนี้ยว**^๗ กล่าวไว้ว่า ปกาเกอญอ คือ คำที่ชาวกะเหรี่ยงสะกอหรือจกอร์ใช้เรียกตัวเอง การได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยของปกาเกอญอในยุคแรกถูกเล่าไว้เป็นตำนาน ปาก

^๕ ป๊อพอ, **ชีวิตข้าปกาเกอญอ**, (กรุงเทพมหานคร: สารคดี, ๒๕๔๐).

^๖ ขวัญชีวัน บัวแดง, **กะเหรี่ยง หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง**, (เชียงใหม่: มิ่งเมือง, ๒๕๔๙).

^๗ สน, ภูเข, ชี สุวิธาน, เนี้ยว, **ปาสนวัตจันทร์ เรื่องราว ผืนดิน ปาสนของปกาเกอญอมือเจ๊ะคี**, (เชียงใหม่: สันติภาพเพื่อสังคม, ๒๕๕๔).

ต่อปากในรูปแบบของนิทานเพราะปากเกอญอนั้นเป็นนักเล่านิทานพวกเขาใช้นิทานในการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆทั้งวัฒนธรรมประเพณี คำสอน ความเชื่อ มีนิทานนับร้อยนับพันเรื่องที่ปากเกอญอนำมาเล่าสืบต่อกันอยู่

๖) **วิทย์ วิศทเวทย์**^๔ กล่าวว่า จริยศาสตร์เป็นแขนงหนึ่งของปรัชญา เมื่อเอ่ยถึงคำว่าจริยศาสตร์ เราก็มักจะนึกถึง จริยธรรม ศีลธรรม แล้วก็โยงไปถึงเรื่องความดี ความชั่ว ความผิด ความถูก แต่การที่เราคิดว่าจริยศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความดี ความชั่ว แม้จะไม่ผิด แต่ก็ยังไม่แจ่มแจ้งนักในการพิจารณาเนื้อหาจริยศาสตร์ เราอาจมีวิธีการมองได้ ๓ ด้านด้วยกัน คือ ๑. การค้นหาคำตอบให้กับเราว่า อะไรคืออุดมคติของชีวิตหรืออีกนัยหนึ่งคือ อะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ ๒. การค้นหาคำตอบให้กับเราว่า อะไรคือสิ่งที่ถูกหรืออีกนัยหนึ่งคือ การกระทำที่ถูกนั้นเป็นอย่างไร เอาอะไรมาเป็นเกณฑ์การตัดสินว่า ทำอย่างนี้ถูกอย่างนี้ผิด ๓. เราจะนิยามคำว่าดีหรือไม่ สถานภาพทางภววิทยาของค่าจริยธรรมเป็นอย่างไร คุณค่าทางจริยธรรมกับคุณสมบัติทางธรรมชาติเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรและหากได้พิจารณาจุดหมายในชีวิตตามทัศนะของชาวพุทธนั้นสามารถมองได้ ๒ ทาง คือ ด้านลบและด้านบวก ปกติคนโดยทั่วไปมักจะมองศาสนาพุทธในด้านหนีความทุกข์คือด้านลบ การมองเช่นนี้เกิดจากคำสอนที่เป็นแก่นของศาสนาพุทธเรื่องอริยสัจ ๔ ซึ่งพูดถึงความมีอยู่ของทุกข์ ศาสนาพุทธเชื่อว่าความทุกข์เกิดจากมนุษย์ไม่เห็นสิ่งต่างๆตามที่มันเป็นธรรมชาติของมัน ในด้านบวกนั้น ศาสนาพุทธก็สอนว่าความสุขเป็นสิ่งที่มีความหมาย แต่ความสุขในความเข้าใจของชาวพุทธนั้นไม่เหมือนกัน โดยศาสนาพุทธแบ่งระดับความสุขออกเป็นหลายระดับ ประกอบด้วย กามสุข ฌานสุขและนิพพานสุข สรุปแล้วปลายทางของชีวิตตามทัศนะศาสนาพุทธก็คือ การพัฒนาตัวเองให้มีความสุขตั้งแต่ขั้นต่ำสุดถึงขั้นสูงสุดซึ่งแล้วแต่ใครจะเลือกแค่ไหน

๗) **สมภาร พรหมทา**^๕ กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนา ธรรมมีอยู่สองประเภท ประเภทแรกคือธรรมในความหมายว่าข้อเท็จจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ข้อเท็จจริงเหล่านี้พุทธศาสนาเชื่อว่ามีอยู่แล้วอย่างนั้นและมีอยู่ตลอดไป ไม่ว่าจะมีความรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านั้นหรือไม่ก็ตาม เรียกว่า สัจธรรม ธรรมในความหมายที่สองนี้เกี่ยวกับธรรมในความหมายแรกคือ เดิมทีนั้นมีข้อเท็จจริงดำรงอยู่ในธรรมชาติ ข้อเท็จจริงเหล่านั้นคือสัจธรรม ภายหลังพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้น ก็ทรงนำเอาข้อเท็จจริงที่ทรงค้นพบมาแสดงให้ประชาชนฟัง ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงเหล่านั้นเรียกว่า ศีลธรรม ศีลธรรมในพุทธศาสนามีความหมายแคบกว่าสัจธรรม ศีลธรรมเป็นเพียงบางส่วนของสัจธรรม ซึ่งศีลธรรมในพุทธศาสนาจะแบ่งออกเป็นสองประเภท ประเภทแรกคือ ข้อความที่มีลักษณะเป็นการบรรยายข้อเท็จจริง

^๔ วิทย์ วิศทเวทย์, **จริยศาสตร์เบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๖).

^๕ สมภาร พรหมทา, **พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ โสภณี ทำแท้ง และการอุณยฆาต**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑).

ในธรรมชาติ (descriptive statements) ประเภทที่สอง คือ ข้อความที่มีลักษณะเป็นการชักชวนให้กระทำหรือดเว้นกระทำในบางสิ่ง (normative statements) ข้อความทั้งสองประเภทนี้ต่างสนับสนุนกันและกัน

๘) **เค. เอ็น. ชยติลเลเก** **เรียบเรียงโดย สุเชาว์ พลอยชุม**^{๑๐} กล่าวว่า จริยศาสตร์แนวพุทธจึงเกี่ยวข้องกับปรัชญาสังคมด้วยและปรัชญาสังคมแนวพุทธนั้นก็กล่าวได้ว่าเป็นความคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ทีเดียว เพราะว่าเราจะพบว่าในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนามีกล่าวไว้อย่างพร้อมมูลถึงธรรมชาติของสังคม บ่อเกิดของสังคมและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของสังคม จริยศาสตร์และปรัชญาสังคมพุทธนั้นก็คือ การพยายามตอบปัญหาที่ว่า เราควรทำอะไร ? ปัญหานี้เป็นเรื่องของส่วนบุคคลและสังคม คำตอบของปัญหานี้เกี่ยวโยงไปถึงปัญหาที่ว่า เป้าหมายของชีวิตเป็นอย่างไร หรือคืออะไร และปัญหาที่ว่าเพื่อแก้ไขตนเองให้ดีขึ้น เพื่อการรู้แจ้งตนเอง และเพื่อบรรลุถึงซึ่งความดีสูงสุด เราควรจะทำอย่างไร ? สาระสำคัญหรือหัวใจของจริยศาสตร์แนวพุทธสรุปด้วยพุทธสุภาษิตที่ว่า “จงเว้นชั่ว ทำดี และชำระจิตใจของตนให้ผ่องใส”

๙) **วศิน อินทสระ**^{๑๑} กล่าวว่า พุทธจริยศาสตร์นั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมซึ่งพุทธเจ้าได้เป็นคนวางไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลางและระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด

๑.๖.๒ งานวิจัย

๑) **ทิพวรรณ คำมา**^{๑๒} กล่าวว่า การคงอยู่ความเชื่อเรื่องผีมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเนื่องจากชุมชนได้ใช้ความเชื่อเรื่องผี เป็นกลไกหรือเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของคนในชุมชน โดยความเชื่อเรื่องของผีถูกใช้เป็นข้อห้ามหรือข้อกำหนดเพื่อไม่ให้คนในชุมชนละเมิดหรือกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ความเชื่อดั้งเดิมได้รับการถ่ายทอดความเชื่อเดิมเรื่องผีจากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคน การศึกษาดั้งเดิมนั้นพ่อแม่มีบทบาทในการให้การศึกษาโดยมีการสอนวิธีการเลี้ยงผีผ่านพิธีกรรม

^{๑๐} เค เอ็น ชยติลเลเก, **จริยศาสตร์แนวพุทธ**, เรียบเรียงโดย สุเชาว์ พลอยชุม, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒).

^{๑๑} วศิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา, ๒๕๔๙).

^{๑๒} ทิพวรรณ คำมา, “การดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่องผีของกะเหรี่ยงศรีสต์”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖).

๒) **จักรพันธ์ เพียรพนัสส์ก**^{๑๓} กล่าวว่า ภูมิปัญญาในพิธีกรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยงนั้นเป็นความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติที่สถิตอยู่ในธรรมชาติแวดล้อมจึงต้องมีการดำเนินการทางพิธีกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง ครอบครัว รวมถึงชุมชนอีกด้วย ทั้งยังสามารถถ่ายทอดความเชื่อแก่สมาชิกในชุมชนโดยทางอ้อม แต่ด้วยปัจจุบันพิธีกรรมบางสิ่งบางประการก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิต ตามกาลเวลาอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่างๆ ประกอบกับการขาดความสนใจเรียนรู้ของเยาวชนกะเหรี่ยงด้วย

๓) **ทรงพร รัตนวิไลลักษณ์**^{๑๔} กล่าวว่า ในอดีตชาวปกากะญอดำรงชีวิตอยู่ในป่า พึ่งพาธรรมชาติโดยตรง มีการพึ่งพาตัวเองสูงและมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พิธีกรรมทางศาสนา การปกครอง ฯลฯ ผู้ที่มีบทบาทหลักได้แก่ “ฮีโซ” และผู้อาวุโสในชุมชน ปัจจุบันได้ถูกคุกคามจากอำนาจรัฐให้ออกจากป่า ชาวปกากะญอจึงสร้างตัวตนให้มีความเด่นชัดมากขึ้น โดยให้ความหมาย การต่อรอง และการโต้ตอบที่เกี่ยวกับป่า ในการตอบโต้มีการร่วมกลุ่มกับพันธมิตรและใช้ความเป็นปกากะญอในการมกน้อยสันโดษเป็นทุนเดิมและมีรูปธรรมในการจัดการป่าในพื้นที่จริง วิธีการตอบโต้ได้ใช้เวลานาน ประวัติศาสตร์ สุภาษิต การรื้อฟื้นความเชื่อ รวมกระทั่งศาสนาทำให้ตัวตนชาวปกากะญอในพื้นที่ปรากฏออกมาเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย

๔) **สุรรัตน์ เทมวรรณ**^{๑๕} กล่าวว่า การได้ศึกษาอัตลักษณ์และการนำเสนอภาพตัวแทนของการจัดการป่าชุมชน กรณีเปรียบเทียบสองชุมชนต่างชาติพันธุ์ โดยพบว่าชุมชนปกากะญอแลชุมชนคนพื้นราบ(คนเมือง) มีรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานคล้ายกัน ซึ่งเป็นการตั้งถิ่นฐานที่มีความต้องการในการแสวงหาที่ทำกินใหม่ โดยการนำเสนอภาพตัวแทนของการจัดการป่าชุมชนทั้งสองชุมชนมีทั้งความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน ความแตกต่างเช่น ในชุมชนปกากะญอนำเอาพิธีกรรมและความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการผลิตความคิดสำนึกในอำนาจเหนือธรรมชาติ ส่วนชุมชนคนพื้นราบมีการจำแนกแยกเขตพื้นที่ป่าเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ในประเด็นของความเหมือนกันคือการนิยามตัวเองในฐานะเป็นผู้อนุรักษ์ โดยผ่านกิจกรรมต่างในชุมชนเพื่อเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ไว้

^{๑๓} จักรพันธ์ เพียรพนัสส์ก, “ภูมิปัญญาชาวบ้านในพิธีกรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓).

^{๑๔} ทรงพร รัตนวิไลลักษณ์, “การสร้างตัวตนผ่านการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าของชุมชนปกากะญอ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

^{๑๕} สุรรัตน์ เทมวรรณ, “อัตลักษณ์และการนำเสนอภาพตัวแทนของการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบสองชุมชนต่างชาติพันธุ์”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘).

๕) วินัย บุญลือ^{๑๖} กล่าวว่า ช่วงเวลาตามลักษณะการนิยามอัตลักษณ์ของปกากะญอ ผ่านปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการนิยามที่มีต่อคนปกากะญอจาก “ชาวป่า” มาเป็น “ชาวเขา” และในที่สุดกลายมาเป็น “ปกากะญอ” โดยผ่านกระบวนการสร้างความรู้เกี่ยวกับปกากะญอผ่านงานเขียนเชิงวิชาการ บทความ วารสาร เอกสารของหน่วยงานเอกชน สื่อมวลชน เป็นต้น ได้ผลิตอัตลักษณ์ปกากะญอให้มีฐานนะเป็น “เป็นผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม” และ “คนรักป่า” เหล่าผู้ผลิตทุนทางวัฒนธรรมได้เสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ภายใต้กระแสสิ่งแวดล้อมนิยม โดยแปลทุนทางวัฒนธรรมมาสู่อำนาจเชิงสัญลักษณ์ ในกระบวนการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่และคุณค่าทางเชิงสัญลักษณ์อื่นๆอีก เพื่อใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของคนปกากะญอ ดังนั้นกระแสทุนวัฒนธรรมได้กลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำทนายวาทกรรมของรัฐที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พลวัตของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้าน ได้เข้ามาสู่เวทีการต่อสู้ทางการเมืองเรื่องอัตลักษณ์จนกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอได้รับการขนานนามว่า “ลูกหลานของผืนป่าและแผ่นดิน”

๖) ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์^{๑๗} กล่าวว่า พิธีกรรมข้าว คือ การแสดงออกทางพฤติกรรมสำคัญยิ่งประการหนึ่งของมนุษย์ ที่มีความคิดทางปรัชญาอยู่เบื้องหลังและสัมพันธ์กับโลกเหนือธรรมชาติที่อ้างอิงถึง เป็นพฤติกรรมที่มนุษย์กระทำเพื่อมุ่งหวังให้สิ่งเหนือธรรมชาตินั้นๆอำนวยความสะดวกให้น้อยก็ขอให้ปกป้องคุ้มครองตามตนเอง ครอบครัวและชุมชน ให้อยู่รอดปลอดภัยและร่มเย็นเป็นสุข ความคิดความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการประกอบพิธีกรรมข้าวล้านนา ได้แก่ ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณดั้งเดิม ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธนิกายมหายานและศาสนาพุทธนิกายเถรวาท

๗) ยุทธพงษ์ สืบศักดิ์วงศ์^{๑๘} กล่าวว่า มังมีแนวคิดทางอภิปรัชญาว่า โลกประกอบด้วยลักษณะ ๒ ประการ ส่วนที่มีปฏิสัมพันธ์กันคือ ส่วนที่เป็น “รูปธรรม” ซึ่งแสดงผลให้เราเห็นผ่านประสาทสัมผัส เช่น ร่างกายมนุษย์และสัตว์ ต้นพืช โลก ดวงดาว สสารและพลังงานต่างๆเป็นต้น ในส่วนของ “นามธรรม” มังถือว่าเป็นส่วนที่อยู่เหนือการรับรู้ผ่านทางประสาทสัมผัส เช่น ขวัญ หรือ วิญญาณ และผี เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ใน โลกของผีและสัมพันธ์กับมนุษย์และสรรพสิ่งบนโลกมนุษย์ ส่วนแนวคิดทางด้านจริยศาสตร์ มังได้สร้างข้อปฏิบัติหรือกฎเกณฑ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับผี ซึ่งสืบเนื่องมาจากแนวคิดทางด้านอภิปรัชญา สังเกตได้จากที่มีกฎทางศีลธรรม

^{๑๖} วินัย บุญลือ, “ทุนทางวัฒนธรรมและการช่วงชิงอำนาจเชิงสัญลักษณ์ของชุมชนชาวปกากะญอ”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕).

^{๑๗} ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์, “ความคิดทางปรัชญาในพิธีกรรมข้าวของล้านนา”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

^{๑๘} ยุทธพงษ์สืบศักดิ์วงศ์, “ความคิดทางปรัชญาในภาคีธรรม”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

และหลักจริยธรรมบางข้อที่สัมพันธ์อยู่กับผี เช่น ข้อห้ามในการพาผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานกันมาร่วมหลับนอนในบ้านฝ่ายชายซึ่งถือว่าผิดผี ผิดจารีตและผิดศีลธรรม ดังนั้นแนวคิดทางด้านอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ในทัศนะของมังจิ้งเป็นการมองโลกแบบองค์รวมครอบคลุมและเกี่ยวเนื่องด้วยทั้งส่วนรูปธรรมและธรรมนาม

๘) **มันทนา กิตติวรากุล**^{๑๙} กล่าวว่า การศึกษาแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ในพิธีบูชาอินทขิล ในด้านจริยศาสตร์พบว่า ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ มีอำนาจบันดาลคุณโทษได้ ถ้าปฏิบัติผิดก็ถูกลงโทษ ทำให้เกิดกรอบจารีตที่เกิดจากประเพณีบูชาอินทขิล คือ ทางราชการสมัยก่อนออกกฎเป็นจารีตบังคับ ให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมงานพิธีบูชาอินทขิลที่ทางการได้จัดขึ้นในแต่ละครั้ง ทั้งนี้มีคำสั่งว่า ให้ชาวล้านนาต้องประพฤติรักษาศีลธรรมอันดีงามของชุมชนมิให้ละเมิด ทั้งเมื่อถึงกำหนดกาลทุกคนต้องมาประกอบพิธี ซึ่งก่อให้เกิด ขนบ จารีต และประเพณีอันดีงาม ที่ชาวล้านน่ายึดมั่นในการประพฤติปฏิบัติ รักษาศีลธรรม เคารพกรอบจารีตประเพณี ตลอดจนโดยมิได้ล่วงละเมิด

๙) **เหรียญทอง สมศักดิ์**^{๒๐} กล่าวว่า แนวคิดทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่เป็นหลักจริยธรรมที่สามารถนำไปใช้ตัดสินในการทำความดี ความชั่วของคนทั่วได้ เพราะเป็นจริยธรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์สุขทั้งส่วนปัจเจกชนและสังคม จะเห็นได้ว่าแนวความคิดทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่มีลักษณะสอดคล้องกับจริยปรัชญาแบบมนุษยนิยม เพราะสุนทรภู่มีทรรศนะว่า มนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า มีอิสระในการกำหนดทิศทางชีวิตของตนเอง มนุษย์มีความเสมอภาคกัน เป็นผู้มีความรู้ดี รู้ชั่ว ด้วยตัวเอง และยังมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองอีกด้วย

๑๐) **พระมหาประเสริฐ ญาณสาลี (ธรรมยง)**^{๒๑} กล่าวว่า แนวคิดทางจริยศาสตร์ในมงคลสูตรแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาชีวิตตามแนวพุทธนั้น ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของศีลธรรมคุณธรรมทุกขั้นตอนของมงคลสูตร แสดงให้เห็นว่า ในกระบวนการพัฒนาชีวิตนั้น พุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญทั้งเรื่องดีงาม ความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม ศักยภาพของตนเอง ทั้งเรื่องการทำหน้าที่ทางครอบครัว

^{๑๙} มันทนา กิตติวรากุล, “แนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ในพิธีบูชาอินทขิล จังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗).

^{๒๐} เหรียญทอง สมศักดิ์, “การศึกษาเชิงวิจารณ์แนวความคิดทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๙).

^{๒๑} พระมหาประเสริฐ ญาณสาลี (ธรรมยง), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมงคลสูตร”, *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

และสังคมของปัจเจกบุคคลและเรื่องการศึกษา ตลอดจนถึงการปฏิบัติตนเพื่อผลขั้นสูงสุดในชีวิต โดยทุกองค์ประกอบต้องดำเนินไปด้วยกันอย่างเป็นกระบวนการหรือบูรณาการ

๑๑) **พระมหาวีศักดิ์ เขยชมศรี**^{๒๒} กล่าวว่า หลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์ธรรมบทกล่าวถึงความดีอย่างกว้างๆว่า ความดีคือสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่มีโทษ เป็นไปเพื่อสุคติ และเป็นไปเพื่อนิพพานไม่ เป็นไปเพื่อความเดือดร้อนในภายหลัง ส่วนความช่วยเหลือตรงข้ามกัน ในคัมภีร์ดังกล่าวเห็นว่าความดีเป็น สิ่งที่สมบูรณ์ โดยมีหลักเกณฑ์ในการประเมินค่าอยู่ ๓ ประการ คือ ๑. ตัดสินจากมูลเหตุที่เป็นเจตนา ของการกระทำ ๒. ใช้ค่าเชิงสัมพัทธ์ในการตัดสินและ ๓. ใช้เป้าหมายของการกระทำเป็นตัวตัดสิน ทั้งนี้พบว่าเป้าหมายของชีวิตในคัมภีร์ธรรมบทนั้น พบว่ามีเป้าหมายพื้นฐาน คือ การได้รับประโยชน์ สุขในชีวิตนี้ เป้าหมายระดับกลาง คือ การได้บังเกิดในสุคติภูมิในอนาคต และเป้าหมายสูงสุด คือ นิพพาน ได้แก่ การดับทุกข์ทั้งปวงอย่างสิ้นเชิง

๑๒) **แม่ชีดวงพร คำหอมกุล**^{๒๓} กล่าวว่า พุทธจริยศาสตร์เป็นความประพฤติหรือจริยธรรม ในเชิงพุทธ พุทธจริยศาสตร์นับว่าเป็นสังฆธรรมสากล ให้ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบตั้งแต่ระดับ ต้นจนถึงระดับสูงสุด จึงได้มีการสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีและพิธีกรรมตามความเชื่อเมื่อผู้ ปฏิบัติตามหลักการของประเพณีและพิธีกรรมสมบูรณ์แล้วจะช่วยให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเพื่อน ร่วมกัน ก่อให้เกิดความเมตตาเอื้อเฟื้อกันและกัน เป็นบ่อเกิดของความสามัคคีอันดีงามในสังคม ทำให้ สังคมร่มเย็นเป็นสุขและช่วยกันสืบสานประเพณีและพิธีกรรมอันดีงามให้คงอยู่ตลอดไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า มีการกล่าวแต่เรื่องปรัชญาในแง่ต่างๆ มีการ กล่าวถึงจริยศาสตร์ของพุทธปรัชญาเถรวาทในเชิงอื่นๆ เช่น ในคัมภีร์ธรรมบท มงคลสูตร วรรณกรรม รวมทั้งพุทธจริยศาสตร์อีกด้วย ทั้งยังไม่ปรากฏให้เห็นถึงการศึกษาพุทธจริยศาสตร์ในพิธีกรรมของ กลุ่มชนชาติพันธุ์อื่นๆแต่อย่างใด ซึ่งพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั่นเองก็มีแนวคิดพุทธจริยศาสตร์ ประกอบอยู่ด้วยเช่นกัน ในกาลนี้พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอก็เป็นพิธีกรรมที่มี ความสำคัญในการดำเนินชีวิตของกะเหรี่ยงสะกอเองด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะ ศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์ เพื่อที่จะได้ทราบ แนวคิดพุทธจริยศาสตร์ และแนวคิดการผูกข้อมือที่มีความสำคัญต่อกะเหรี่ยงสะกอในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต

^{๒๒} พระมหาวีศักดิ์ เขยชมศรี, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ของพุทธปรัชญาเถรวาทใน คัมภีร์ธรรมบท”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

^{๒๓} แม่ชีดวงพร คำหอมกุล, “การศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ในธัมมปทัฏฐกถา”, *วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

๑.๗.๑ รูปแบบการวิจัย

๑. การวิจัยเอกสาร (Document Research) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมการผูกข้อมือและพุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจถึงแนวคิดและรูปแบบขั้นตอนของการผูกข้อมือและทำความเข้าใจและลักษณะของพุทธจริยศาสตร์ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก

๒. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบขั้นตอนในการผูกข้อมือโดยตรงจากกะเหรี่ยงสะกอเจ้าของพิธีกรรมการผูกข้อมือ ในพื้นที่อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย บ้านแม่แพม บ้านแม่หาด และบ้านนามน ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๗.๒ ประชากรในการให้ข้อมูล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้กรณีศึกษาหมู่บ้านกะเหรี่ยงสะกอ ในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยหมู่บ้านกะเหรี่ยงสะกอมีอยู่ด้วยกัน ๓ หมู่บ้านในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยบ้านแม่แพม บ้านแม่หาด และบ้านนามน ตั้งอยู่ในตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน ๑๔ คน ประกอบด้วย

๑. ผู้นำศาสนา จำนวน ๒ คน ประกอบด้วย พระทินกร ถิรวิริโย (จะแคะโพ), พระพุทธมัน วิตมโล (กะพอ)

๒. ผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๒ คน ประกอบด้วย นายพาเค จะแคะโพ, นายจะเข้ ปู่ปืด

๓. ผู้ประกอบพิธีกรรม จำนวน ๒ คน ประกอบด้วย นายกิลี กะพอ, นายกูญ กอทุ

๔. ผู้รับการผูกข้อมือ จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย นางธิดาการจน์ กะพอ, นายพิทักษ์ กะพอ, นางหน่อคือ กอทุ, นายเจษฎา จิตตวรวานิช

๕. ผู้ร่วมพิธีกรรม จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย นายศรีไล กะพอ, นางสาว พรธิกา เจโพ, นาย สม พะเก, นาย เสาร์คำ โตริ

แต่ด้วยหมู่บ้าน บ้านแม่หาด ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในหมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้ ไม่ได้ทำการผูกข้อมือแล้ว ไม่ได้ทำการผูกข้อมือที่เป็นกิจจะลักษณะคือไม่

พร้อมเพรียงกันในหมู่บ้าน ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และไม่มีผู้นำหมู่บ้านในการอยู่เป็นขวัญกำลังใจหรือเป็นเสาหลักในการผูกข้อมือ จึงทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากหมู่บ้านนี้ ดังนั้นแล้วจำนวนประชากรที่ให้การสัมภาษณ์มีอยู่ ๑๔ คน

๑.๗.๓ เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบขั้นตอนการผูกข้อมือของชาวกะเหรี่ยงสะกอ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตที่ได้การตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ ท่าน ว่าสามารถวัดแนวคิดและรูปแบบขั้นตอนการผูกข้อมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.) แบบการสัมภาษณ์ (Interview Schedule)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลแบบผู้สัมภาษณ์คนเดียว คือ มีผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบพิธีกรรม ผู้รับการผูกข้อมือและผู้ร่วมพิธีกรรม แต่ละกลุ่ม แต่ละคนกับผู้วิจัยเพียงคนเดียว โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลไป ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured or Standardized Interview) คือ มีการกำหนดคำถามเตรียมไว้ก่อนออกสัมภาษณ์ มีรูปแบบเป็นขั้นตอนในการถาม ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนจะถูกถามเหมือนกันหมด เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่จำกัดคำตอบ โดยเป็นวิธีที่เน้นบทบาทของผู้ให้สัมภาษณ์ ให้คำตอบได้ตามความต้องการ ผู้วิจัยจะบันทึกคำตอบต่างๆไว้และเป็นการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face to Face) คือ ผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์อยู่พร้อมกันในเวลาสัมภาษณ์ พูดคุย ซักถาม และตอบคำถามกันโดยตรง ทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามในการสัมภาษณ์ยังมีข้อจำกัดบางประการในเรื่องของการที่ผู้ให้สัมภาษณ์อาจจะไม่สามารถรู้และอธิบายให้ข้อมูลทั้งหมด ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยนั้นไม่มีข้อมูลที่มีลายลักษณ์อักษรแต่ข้อมูลที่มีเป็นข้อมูลที่มาจากมุขปาฐะที่ได้รับผ่านๆกันมา ดังนั้นเพื่อการชดเชยข้อจำกัดในประเด็นนี้ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลในหลายวิธี เพื่อให้มีข้อมูลหลายรูปแบบในการพิจารณา นอกจากสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยเลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มข้อมูลในส่วนที่อาจจะถูกจำกัดจากการสัมภาษณ์

๒.) แบบสังเกต (Observation Schedule)

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือ วิธีการที่ผู้สังเกต (ผู้วิจัย) จะเข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน ในครอบครัวที่ถูกสังเกต (ครอบครัวที่ถูกเลือกไว้) คือ ผู้วิจัยเข้าไปร่วมพิธีกรรมการผูกข้อมือกับครอบครัวที่เลือกไว้และรับการผูกข้อมือจากผู้ประกอบพิธีพร้อมกับผู้รับการผูกข้อมือคนอื่นๆในวันผูกข้อมือวันนั้น

รูปแบบพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตในงานวิจัยนี้ เป็นแบบธรรมชาติ (Natural or Field Observation) เป็นการสังเกตภายใต้กัลยาณมิตรที่เป็นกันเอง มีต้อนรับด้วยดี ให้ข้อมูลแบบเป็นการเอง ซึ่งสังเกตจากบริบทในเวลานั้นนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ผู้รับการผูกข้อมือและผู้ร่วมพิธีกรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมนั้นๆด้วย

๓.) การตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือเก็บข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ (แบบสัมภาษณ์เชิงลึก) ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกับวัตถุประสงค์การวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน ซึ่งมีรายนามผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ข และนำคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่านไปคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องหรือ IOC (Index of Concordance) ด้วยสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ R = คะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การแปลผลถ้า IOC มีค่ามากกว่า ๐.๒ ขึ้นไป แสดงว่าเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ถ้ามีค่าน้อยกว่า ๐.๒ แสดงว่าเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นขาดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นเครื่องมือที่ขาดความน่าเชื่อถือ^{๒๔}

จากตารางในภาคผนวก จ จะเห็นได้ว่ารายการประเมินแต่ละรายการมีค่าความสอดคล้องอยู่ที่ ๐.๖๖ ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือและมีค่าสอดคล้องเฉลี่ยของทุกรายการอยู่ที่ ๐.๖๖ จึงสรุปได้ว่าเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้มีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมีความน่าเชื่อถือตามเกณฑ์ สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยได้

๑.๗.๔ วิธีการรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เริ่มจากการศึกษาเนื้อหาการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอจากงานเขียนของนักวิชาการด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องและศึกษาเนื้อหาของพุทธจริยศาสตร์ในพระไตรปิฎก จากนั้นก็สร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและดำเนินการเก็บข้อมูล

^{๒๔} บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับผู้วิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ศรีอนันต์การพิมพ์, ๒๕๕๓).

ภาคสนามโดยประสานไปที่ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่ เพื่อขอทำหนังสืออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยจะทำการสัมภาษณ์ครั้งเดียว เก็บข้อมูลเป็น ระยะเวลา ๒๐ วัน โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลก่อนๆที่จะมีพิธีกรรมการผูกข้อมือเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น และดูบริบทหมู่บ้าน จนถึงวันประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือก็ร่วมพิธีกรรมผูกข้อมือ จนหลังเสร็จ พิธีกรรม

๑.๗.๕ วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการรวบรวมงานเขียนทางวิชาการหรือเอกสารทางวิชาการ เกี่ยวกับพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอและข้อมูลพุทธจริยศาสตร์ที่ได้จากพระไตรปิฎก รวมถึงข้อมูลที่ได้จากลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. **ขั้นตอนที่ ๑** รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ตามที่ปราชญ์ นักวิชาการ และผู้ให้การสัมภาษณ์ได้วางและให้ ข้อมูลเอาไว้

2. **ขั้นตอนที่ ๒** นำข้อมูลที่ได้มาเป็นบทตั้ง ทำการวิเคราะห์และศึกษาพิธีกรรมการ ผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอมีความสอดคล้องหรือเกี่ยวข้อง ว่ามีลักษณะเป็นไปตามหลักพุทธจริย ศาสตร์อย่างไร มีความสัมพันธ์กันอย่างไรตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. **ขั้นตอนที่ ๓** สรุปผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา (Description) พร้อมประเด็น ที่มีประโยชน์ทางการศึกษาต่อวงวิชาการและการศึกษาพิธีกรรมอื่นๆรวมถึงประเด็นพุทธจริยศาสตร์ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการวิจัยที่ต้องพัฒนาต่อไป

4. **ขั้นตอนที่ ๔** จัดพิมพ์รูปเล่มและนำเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธจริยศาสตร์ในพระไตรปิฎก

๑.๘.๒ มีความรู้ความเข้าใจในพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ

๑.๘.๓ ทราบถึงพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์